

K otevřenosti přípravy věcného záměru zákona o vysokoškolském vzdělávání

Jiří Rákosník

Na poradě garantů individuálních projektů národních 4.3.2011, kde jsem za nepřítomnou prof. Moravcovou zastupoval projekt „Mezinárodní audit výzkumu, vývoje a inovací v ČR a implementace jeho výsledků do strategických dokumentů“, zazněla ze strany představitelů MŠMT řada vyjádření, která dávají naději na větší otevřenost při přípravě důležitých dokumentů.

Do léta t.r. by měly být k veřejné diskusi předloženy 3 klíčové dokumenty: návrh věcného záměru zákona o vysokoškolském vzdělávání, pravidla financování VŠ a rámec (strategie) vysokoškolské politiky, zahrnující otázky diverzifikace, excelence, mobilizace zdrojů, pravidel financování a zákona.

Projekt „Reforma terciárního vzdělávání“, k jehož hlavním cílům patří příprava věcných záměrů zákona o vysokoškolském vzdělávání a zákona o finanční pomoci studentům, již nebude mít výlučné postavení, ale bude brán „jen“ jako jeden ze sedmi individuálních projektů národních pro oblast terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje (<http://www.msmt.cz/strukturalni-fondy/ipn-pro-oblast-terciarniho-vzdelavani-vyzkumu-a-vyvoje>), které by měly společně přispět k úspěšné přípravě reformy terciárního vzdělávání v ČR.

Přes výše zmíněné nadějně signály větší otevřenosti navržený harmonogram přípravy věcného záměru zákona o vysokoškolském vzdělávání na první pohled vyvolává některé otázky:

- Lze v takto napjatém harmonogramu realizovat skutečně veřejnou diskusi? Předchozí příprava tzv. Bílé knihy terciárního vzdělávání rozhodně takovou veřejnou diskusi nemůže nahradit a nelze se na ni jako na takovou odvolávat.
- Nesklouzne postup přípravy věcného záměru k zaběhnutému schématu minulého období, kdy určitá více či méně uzavřená skupina připraví návrh, který je teprve poté jako celek zveřejněn a předložen do připomínkového řízení, ve kterém již zpravidla není prostor k hlubším koncepčním změnám?
- MŠMT je ze zákona povinno projednávat záležitosti vysokých škol s jejich oficiálními reprezentacemi, tj. s Českou konferencí rektorů a s Radou vysokých škol. Téma vysokoškolského vzdělávání je však natolik závažné pro celou společnost, že by se komunikace MŠMT při přípravě a projednávání neměla omezovat jen na tato dvě tělesa. Pro úspěch reformy terciárního vzdělávání je nezbytné, aby do diskuse byla od počátku zapojena široká odborná veřejnost včetně Akademie věd a podnikatelských kruhů.

Ke způsobu volby rektora

Josef Bacilek

Alternativy A a B volby rektora vysoké školy považují s ohledem na funkci vysokých škol za nepřijatelné. Rektora by měl volit akademický senát vysoké školy, rozšířený o děkany fakult téže školy, případně o další akademické funkcionáře školy. Nominovat kandidáty na rektora by bylo v kompetenci akademických senátů fakult školy a dále by mohl kandidovat každý člen akademické obce školy, který splňuje podmínky pro tuto funkci a získá potřebný počet nominací členů akademické obce školy.

Univerzity se svobodnou vědou a výzkumem

Libor Pátý

Při připomínkování a žádoucí spolupráci na formulaci zákona o vysokých školách je nutno vycházet především ze základního smyslu existence vysokých škol a podmínek potřebných pro jejich tvůrčí práci. Tyto podmínky musejí zajistit svobodu ve vědecké práci a svobodnou volbu jejího předmětu a následného výzkumu včetně výběru pracovních metod. Svobodné prostředí na vysokých školách musí zajišťovat jejich samospráva a jen na vůli akademické obce závisící složení její reprezentace a vrcholných představitelů – rektorů a děkanů.

Snaha po propojení produkční oblasti s vysokými školami je pochopitelná. Toto propojení se však nemůže uskutečňovat tak, že představitelé průmyslu budou mít přímý vliv nebo i možnost spolurozhodovat v otázkách řízení a práce vysokých škol. Kdyby se tak stalo, poruší se tím základní předpoklad pro tvůrčí práci ve vědě, úroveň a výsledky práce vysokých škol začnou rychle ztrácet na hodnotě a průmyslová oblast shledá, že naplnění jejich snah znamenalo jen krátkodobý prospěch za cenu nevratně zničené základny pro trvalou produkci vycházející z aktivit svobodného tvůrčího ducha.

Rozumí se samo sebou, že ne každá instituce terciárního vzdělávání do kategorie takto pojímaných vysokých škol patří.

K pracovní skupině pro zpracování připomínek

Vladimír Roskovec

Podporuji názor předsedy OS, aby členem pracovní skupiny pro zpracování připomínek k věcnému záměru zákona o vysokých školách byl též zástupce Akademie věd České republiky. Pracovníci AV ČR se významným způsobem podílejí na vzdělávací činnosti vysokých škol, zejména, ale zdaleka ne výhradně, v doktorských studijních programech. Názory AV ČR na obecnou profilaci těchto studijních programů, na propojení vzdělávací a výzkumné činnosti i na další (organizační a jiné) problémy by neměly v diskusi zapadnout. Účast zástupce AV ČR v pracovní skupině by byla zárukou, že se tak nestane.